

M. Saim UYSAL

"Yeni Ekonomi Programı" değişim mi iç tutarsızlık mı?

4.10.2019

Hazine ve Maliye Bakanı Sn. Berat Albayrak, 2020 – 2022 dönemi yeni ekonomi programını açıkladı. Daha önce açıklanan "Dengeleme" adındaki program hedefleri yeniden revizyona tabi tutuldu. Gerçekte dengeleme diye adlandırılan program "daralma" ile sonuçlanmıştı. 2019 sonu büyüme hedefi daha önce %2.3 iken bu defa büyüme hedefi on kat arttırılarak 2020-2022 için yıllık %5 e yükseltildi. Bu dönem için diğer makro ekonomik hedefler ise aşığıdaki şekilde öngörülüyor.

	2020	2021	2022
1-GSYH (milyar dolar)	812	856	900
2-KİŞİ BAŞI GELİR (dolar)	9738	10.144	10.534
3-İŞSİZLİK (%)	11.8	10.6	9.8
4-ENFLASYON (%) TUFİ	8.5	6.0	4.9
5-CARİ AÇIK/ GSYH (-)	1.2	0.8	0
6-İHRACAT (Milyar Dolar)	190	202	213
İTHALAT (Milyar Dolar)	231.5	247	260
7-BÜTÇE AÇIĞI (Milyar TL)	138	157	160
8-BÜTÇE AÇIĞI/GSYH (%)	2.9	2.9	2.6

Programının bu hedefleri dışında; dolarizasyona karşı tedbir setinin devreye alınacağı, vergi kanunlarında düzenlemeler yapılacağı, her çocuğa bir banka hesabı açılacağı açıklandı. Kısaca özetlediğimiz hedeflerin "İç Tutarlılığı" kesinlikle yok. Program tutarsızlıklarını şöyle özetleyebiliriz;

- Ülkemizin yıllık büyüme ortalaması %5'tir. 2012 – 2019 dönemi ortalaması %3.4, 2019 hedefi %2.3 iken gerçekleşme tahmini YEP te %0.5 e düşürülmüştür. Büyüme tahmininin on kat artışlaüç yılda üst üste %5 öngörüsü gerçekçi bir tahmin olmaktan oldukça uzak. Zira sabit sermaye yatırımlarında büyüme (küçülme) hedefi (-) %3.2 iken YEP'te (-) %10 olarak gerçekleşme öngörüsü yer alıyor. 2020 yılında sabit sermaye

yatırımlarının (-) %10 dan %9.3 oranında artacağı öngörüsü var. Bu artış temennisinin herhangi bir dayanak verisi yok. Son yıllardaki büyümenin kaynakları ya kamu harcamaları ya net ihracat katkısı ya da iç tüketim artışı. 2012 – 2019 yıllarında ortalama %3.1'lik tüketim artışının, 2019 da %0.9 oranında gerçekleşeceği buna karşın 2020 yılında %4.6 artış öngörüsünün de temeli yok. Tüketim talep edecek gerçek kişilerin gelirleri 2018-2019 yıllarındaki kur şoku ve daralma nedeniyle yaklaşık %30 civarında reel olarak düşmüş durumda. Bu tüketim sıçrayışı nasıl gerçekleşecek? Orta gelir tuzağına düşmüş ve kişi başı gelirleri azalmış ülkemizde kişisel gelirleri reel olarak arttırmadan söz konusu tüketim sıçrayışını gerçekleştirmek hayli zor.

- Büyümenin bir önceki yıla göre on kat artırılması durumuna sürekli zamların (ör: program açıklandığı gün elektriğe yapılan %14.9luk zam gibi) eşlik etmesi halinde, eylül ayında %9.6 gibi tek haneye düşen enflasyonun Kasım-Aralık aylarındaki baz etkisinin bu defa tersine çalışmasıyla tekrar yükseleceği gerçeğini göz önünde tutacak olursak enflasyonun 2020 yılında %8.5'e düşeceği öngörüsü çelişkili. Ya büyüme bu oranda olmayacak, ya da enflasyon (öngörülen %8.5) çok üstünde çift hanede seyredecek.

- %5'lik büyüme öngörüsü programın cari açık tahmini (-)%1.2 ile başlayıp 2022 de %0 a inmesi öngörülüyor. Bu da programın birbiriyle çelişkili bir diğer tutarsız tahmini. Şu anda cari açığımızın kapanması ekonomideki sert daralma nedeniyle. Büyüme dönemlerimizde cari açık fazlası yarattığımız bir dönem yok. Zira ürettiğimiz ve ihraç ettiğimiz ürünlerin hammadde ve ara mallarının çoğu ithal yoluyla elde ediliyor. Ayrıca büyümenin finansmanında kredi kanallarının tekrar devreye alınacağına ifade edilmesi dış kredilerin cari açığı yükselteceği sonucunu doğuracak bir başka faktör.

- Reel sektörün ciddi bir borç ve batık kredi sorunu mevcut. Bu durum banka bilançolarında problem yaratıyor. BDDK'nın son karşılık kararı (46 milyar TL) ile tahsili gecikmiş oran %4.4 ten %6.3 e çıkmış durumda. Ancak bu sorunlu kredilerin banka bilançolarından nasıl temizleneceği konusunda ayrıntılı bir belirleme programda yok.

-Programda bütçe açığının milli gelire oranının ilk iki yıl %2.9'da 2022 de ise %2.6 da kalması mümkün değil. Bütçe açığının tespitinde IMF'nin yaptığı gibi bir defalık gelirleri hariç tuttuğumuzda bu oran daha da yükseliyor. 3 yıl üst üste %5 büyüme hedefi ile işsizliğin %10'lardan aşağı indirilemeyeceği hedefi de tutarlı değil.

2018 yılından beri sürdürülen ekonomi programlar iç ve dış piyasaları tatmin etmiyor. Çünkü bütünlük içinde birbiriyle uyumlu hedefler ve uygulamalar yok. "Güvensizlik" hâkim. Dünyanın teşvikinide versek son dönemdeki volkswagen hariç doğrudan yatırım gelmiyor. İşsizlikte rekorlar kırmaya devam ediyoruz. Enflasyon ve faiz düşüşlerine rağmen CDS'lerimiz ve dolarizasyon azalmıyor. Evrensel standartlarda hukuk ve demokrasi uygulamamız yok. Kredibilitesi yüksek bir Merkez Bankamız mevcut değil. Potansiyel büyümemizin %3'lere indiği ortamda, %5 büyüme, %5 enflasyon, %2.9 bütçe açığı, %10 lu işsizlik oranı ve %0 cari açıkla gerçekleşmeyi öngören YEP "değişim" hedefinin aksine "iç tutarsızlık" görüntüsü veriyor.